

Деякі чинники формування професійної компетентності майбутніх фахівців із спортивно-оздоровчого туризму

Сударєва Н.С.

Київський університет туризму, економіки і права

Анотації:

Аналізуються результати анкетування викладачів вищого навчального закладу щодо основних аспектів професійної підготовки майбутніх фахівців із спортивно-оздоровчого туризму. Професійна компетентність фахівця розглядається як інтегративна характеристика професійних якостей особистості. Вона відображає рівень їх знань і вмінь. Вони необхідні для організації та проведення спортивно-розважальних і оздоровчих програм. Їх мета - відновлення фізичних і психічних сил людини та удосконалення туристської майстерності.

Сударєва Н.С. Некоторые факторы формирования профессиональной компетентности будущих специалистов по спортивно-оздоровительному туризму. Анализируются результаты анкетирования преподавателей высшего учебного заведения относительно основных аспектов профессиональной подготовки будущих специалистов спортивно-оздоровительного туризма. Профессиональная компетентность специалиста рассматривается как интегративная характеристика профессиональных качеств личности. Она отображает уровень их знаний и умений. Они необходимы для организации и проведения спортивно-развлекательных и оздоровительных программ. Их цель - восстановление физических и психических сил человека и усовершенствование туристского мастерства.

Sudareva N.S. Some forming factors of professional competence of future specialists on sporting-health tourism. Outcomes of questioning of teachers of higher educational establishment concerning the basic aspects of professional training of the future experts of sports tourism are analysed. Professional competence of the expert is considered as integrative performance of professional qualities of the personality. It maps a level of their knowledge and skills. They necessary for organization and conducting of sports - entertaining and improving programs. Their purpose - recovering of physical both mental forces of the person and improvement of tourist skill.

Ключові слова:

професійна підготовка, майбутні фахівці, туризм.

профессиональная подготовка, будущие специалисты, туризм.

professional training, future specialists, tourism.

Вступ.

Туризм у сучасних умовах являє собою необхідний компонент системи спортивних й освітніх, рекреаційних і культурологічних послуг, на основі яких здійснюється соціально-педагогічний комплекс виховання й розвитку особистості, формування активної суспільної взаємодії й здорового способу життя, гуманістичне зближення культур різних народів.

Значний внесок у проблему підготовки нової генерації для галузі туризму внесли такі вітчизняні вчені, як А.П.Конох, П.М.Олійник, Л.І.Поважна, Л.В.Сакун, В.К.Федорченко, С.П.Фокін.

Як зазначає Л.В.Сакун, “туризм – це особливе явище, яке уособлює поєднання безліч наук, предметів, галузей і тому є багато дисциплінарним і багато-профільним явищем” [5, с. 17]. Вчена вказує, “що в усьому світі загальною признаною значення теоретичного усвідомлення туризму – цього могутнього соціо-економічного утворення людства, розгалуженої індустрії, направленої на задоволення благородних потреб людини в подорожах, метою яких є ознайомлення зі світом культури, історією і побутом як своєї країни, так і інших народів, організація змістовного відпочинку, установлення ділових, наукових й інших індивідуальних контактів, які створюють сучасний соціальний простір цивілізованого буття людей”.

Ю.А.Грабовський, О.В.Скалій і Т.В.Скалій визначають: “туризм – це один із видів активного відпочинку, що здійснюється в процесі подорожі у вільний від трудової діяльності час, протягом якої відбувається духовний, культурний, соціальний розвиток особистості та задоволення її рекреаційних потреб (оскільки він поєднує різні види рекреаційної діяльності: оздоровлення, пізнання, відновлення виробничих сил), і є складовою частиною охорони здоров'я та фізичної культури” [2, с. 7].

А.І.Сесьолкін вказує, що потреби сфери туризму в нових умовах значною мірою зосереджені на необхідності адекватного кадрового забезпечення всіх напрямків розвитку, видів і форм туризму [6, с. 19]. Автор вважає, що основне протиріччя полягає у багатопрофільному характері туристської діяльності, що, з одного боку, є потреба у фахівцях різних професій, спеціальностей, кваліфікацій, а з іншого боку – у принципово нових технологіях обслуговування туристів й екскурсантів, потреби в яких виникають по мірі розвитку суміжних галузей народногосподарського комплексу й формування фахівців із суміжних видів професійної діяльності.

Разом з тим, не знайшли повного відображення рішення проблем формування професійної компетентності майбутніх фахівців із спортивно-оздоровчого туризму.

Робота виконана відповідно до плану НДР Київського університету туризму, економіки і права.

Мета, завдання роботи, матеріал і методи.

Метою дослідження було проаналізувати деякі чинники формування професійної компетентності майбутніх фахівців із спортивно-оздоровчого туризму.

Основні завдання дослідження: провести анкетування викладачів вищих навчальних закладів.

Результати дослідження

Розглянемо поняття, які характеризують туристську складову формування професійної компетентності майбутніх фахівців із спортивно-оздоровчого туризму (рис. 1).

А.П.Конох зазначає, що “спортивно-оздоровчий туризм – вид рекреаційної діяльності у сполученні з елементами спортивного туризму й туристського потенціалу регіону, в якому відбувається подорож, за умови, що фізичне навантаження не перевищує потенційні можливості індивіда” [4,

с. 148]. С.П.Фокін вважає, що “головними відмінностями спортивно-оздоровчого і спортивного туризму є різниця в туристському досвіді і кваліфікації учасників та кінцевої мети діяльності” і визначає, що “спортивний туризм – це специфічний вид туристсько-спортивної діяльності, головною формою якої є похід (подорож), або змагання з видів туризму, ці види діяльності спрямовані на випробовування фізичних, психічних, духовних сил людини, удосконалення туристської майстерності туриста, та виконання нормативів спортивних розрядів” [7, с. 89].

С.М.Килимистий визначає, що “сукупність послуг щодо забезпечення потреб туристів, рекреантів в активних, одухотворюючих формах відпочинку називається анімацією в туризмі [3, с. 6].

М.І.Гаранін і І.І.Булигіна визначають, що туристська анімація – це туристська послуга, при наданні якої турист залучається до активної дії. Побудована на особистих контактах аніматора з туристами, на спільній участі їх у розвагах, запропонованих анімаційною програмою туркомплексу [1, с. 8]. Туристська анімація тісно пов’язана з рекреаційною, так як головна роль анімаційних програм як в готелях, туркомплексах і санаторіях, так і в спеціалізованих анімаційних турах полягає в оздоровленні відпочиваючих, у підвищенні настрою, у відновленні життєвих сил та енергії. Вчені визначають, що рекреаційна анімація – вид діяльності, яка направлена на відновлення духовних і фізичних сил людини. Програми, які реалізуються з рекреаційною метою, можуть проводитись як туристськими підприємствами з туристами і гостями, так і закладами дозвілля з місцевими жителями [3, с. 22].

Під спортивною анімацією, як зазначає С.М.Килимистий, “слід розуміти комплекс активізуючих програм, сформованих з використанням спортивних ігор” [3, с. 77].

Сучасне українське суспільство потребує необхідність у формуванні нового покоління висококласних фахівців, які після закінчення навчання у вищих на-

вчальних закладах будуть мати можливість вирішувати поставлені перед ними професійні завдання, здатних до творчої праці, професійного розвитку, конкурентоспроможних на ринку праці, або професійно компетентних.

Професійну компетентність фахівця неможливо розглядати поза його індивідуальністю, тому що студент засвоює необхідні знання, уміння й навички в особистісному контексті. Опанувати професійною майстерністю можна тільки на індивідуально-творчому рівні. Будь-які професійні знання, перш ніж втіляться в діяльності, наповнюються ціннісними значеннями, стають внутрішнім переконанням фахівця, частиною його власних оцінних і понятійних категорій, установок, поведінкових стереотипів. Професійно значимі індивідуальні якості виступають як де-якесь новоутворення, у якому зовнішні характеристики й вимоги діяльності перебудовуються, створюючи індивідуальну неповторність фахівця.

З метою виявлення деяких чинників формування професійної компетентності майбутніх фахівців із спортивно-оздоровчого туризму нами було проведено опитування викладачів вищих навчальних закладів, у якому брали участь 52 особи. Респондентами виступили 29 викладачів Київського університету туризму, економіки і права (КУТЕП), 8 викладачів Львівського державного університету фізичної культури (ЛДУФК), 8 викладачів Кіровоградського державного педагогічного університету (КДПУ), 7 викладачів Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету (П-ХДПУ).

Аналіз даних таблиці 1, в якій подані результати відповідей на запитання “Чи володієте ви необхідними знаннями для здійснення професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі туризму?” свідчить про те, що із 52 викладачів володіють необхідними знаннями повністю 54,89% викладачів, частково – 37,55, не володіють – 7,56% викладачів (рис. 2).

Володіють необхідними знаннями повністю 51,72% викладачів КУТЕП, 87,50% викладачів

Таблиця 1

Показник кількості викладачів, опитаних щодо володіння ними необхідними знаннями для здійснення професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі туризму (%)

Відповіді	Загальний показник	КУТЕП 29 чол.	ЛДУФК 8 чол.	КДПУ 8 чол.	П-ХДПУ 7 чол.
Повністю	54,89	51,72	87,50	37,50	42,86
Частково	37,55	44,83	12,50	50,00	42,86
Ні	7,56	3,45	0,00	12,50	14,28

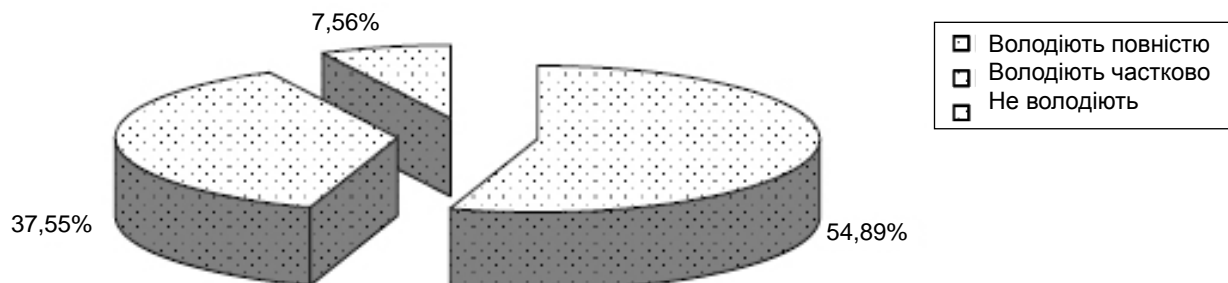

Рис. 2. Розподіл викладачів вищих навчальних закладів, опитаних щодо володіння ними необхідними знаннями для здійснення професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі туризму (%)

ЛДУФК, 37,50% викладачів КДПУ та 42,86% викладачів П-ХДПУ. Частково володіють 44,83% викладачів КУТЕП, 12,50% викладачів ЛДУФК, 50,00% викладачів КДПУ та 42,86% викладачів П-ХДПУ. Не володіють знаннями 3,45% викладачів КУТЕП, 12,50% викладачів КДПУ та 14,28% викладачів П-ХДПУ.

Отже, майже половина опитаних викладачів володіє повністю необхідними знаннями для здійснення професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі туризму.

Результати відповідей на запитання анкети “Чи володієте ви необхідними навичками для здійснення професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі туризму?” показали, що із 52 викладачів володіють навичками повністю 50,49% викладачів, частково – 42,94%, не володіють – 6,57% викладачів. Володіють навичками повністю 44,83% викладачів КУТЕП, 87,50% викладачів ЛДУФК, 12,50% викладачів КДПУ та 57,14% викладачів П-ХДПУ. Володіють частково 41,38% викладачів КУТЕП, 12,50% викладачів ЛДУФК, 75,00% викладачів КДПУ та 42,86% викладачів П-ХДПУ. Не володіють 13,79% викладачів КУТЕП та 12,50% викладачів КДПУ.

Отже, майже половина опитаних викладачів володіє повністю необхідними навичками для здійснення професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі туризму.

Відповіді на запитання анкети “Наскільки ви фізично підготовлені для викладання професійно-орієнтованих дисциплін?” розподілилися наступним чином: із 52 викладачів підготовлені повністю 50,08%, частково – 43,89%, не підготовлені – 3,45%, важко було відповідати – 2,58% викладачів. Підготовлені повністю 41,38% викладачів КУТЕП, 50,00% викладачів ЛДУФК, 37,50% викладачів КДПУ та 71,43% викладачів П-ХДПУ. Підготовлені частково 34,48% викладачів КУТЕП, 50,00% викладачів ЛДУФК, 62,50% викладачів КДПУ та 28,57% викладачів П-ХДПУ. Не підготовлені 13,79% викладачів КУТЕП. Важко відпо-

відати було 10,34% викладачів КУТЕП.

Отже, майже половина опитаних викладачів фізично повністю підготовлені для викладання професійно-орієнтованих дисциплін.

Результати відповідей на запитання анкети “Чи використовуєте ви інноваційні технології у навчальному процесі?” показали, що із 52 викладачів використовують повністю 23,42% викладачів, частково – 66,98%, не використовують 9,60% викладачів. Використовують інноваційні технології повністю 27,58% викладачів КУТЕП, 12,50% викладачів ЛДУФК, 25,00% викладачів КДПУ та 28,57% викладачів П-ХДПУ. Використовують частково 48,28% викладачів КУТЕП, 88,50% викладачів ЛДУФК, 75,00% викладачів КДПУ та 57,14% П-ХДПУ. Не використовують 24,14% викладачів КУТЕП та 14,29% викладачів П-ХДПУ.

Отже, незначна кількість опитаних викладачів використовують інноваційні технології у навчальному процесі.

Висновки.

1. Проблема підготовки майбутніх фахівців із спортивно - оздоровчого туризму є досить актуальною, значна когорта російських і вітчизняних учених приділяють їй увагу.

2. Професійна компетентність майбутнього фахівця із спортивно-оздоровчого туризму розглядається нами як інтегративна характеристика професійних якостей особистості, що відображає рівень її знань і вмінь, необхідних для здійснення туристсько-рекреаційної діяльності у процесі організації та проведення спортивно-розважальних і оздоровчих програм з метою відновлення фізичних і психічних сил людини та удосконалення туристської майстерності.

Перспективи. Розробити навчально-методичний комплект для підвищення ефективності професійної підготовки майбутніх фахівців із спортивно-оздоровчого туризму.

Подальші дослідження передбачається провести в напрямку вивчення інших проблем формування

професійної компетентності майбутніх фахівців із спортивно-оздоровчого туризму.

Література

1. Гаранин Н.И. Менеджмент туристской анимации: [учебное пособие] / И.Н.Гаранин, И.И.Булыгина. – М.: Советский спорт, 2003. – 128 с.
2. Грабовський Ю.А. Спортивний туризм: [навч. посіб.] / Ю.А.Грабовський, О.В.Скалій, Т.В.Скалій. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2008. – 304 с.
3. Килимистий С.М. Анімація в туризмі: [навч. посіб.] / С.М.Килимистий. – К.: Вид-во ФПУ, 2007. – 188 с.
4. Конох А.П. Професійна підготовка майбутніх фахівців із спортивно-оздоровчого туризму: [монографія] / А.П.Конох. – Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2006. – 456 с.
5. Сакун Л.В. Теория и практика подготовки специалистов сферы туризма в развитых странах мира: [монография] / Л.В.Сакун. – К.: МАУП, 2004. – 399 с.
6. Сеселкин А.И. Структура и содержание профессионального туристского образования / А.И.Сеселкин // Теория и практика физической культуры. – 2002. – № 11. – С. 19-24.
7. Фокін С.П. Спортивний і спортивно-оздоровчий туризм: питання термінологічного апарату / С.П. Фокін // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: наук. монографія / за ред. С.С.Єрмакова. – Харків: ХДАДМ (ХХІІІ), 2006. – № 8. – С. 88-90.

Надійшла до редакції 24.10.2009р.

Сударева Наталя Сергеевна

dgizfvs-nayka@mail.ru